

*Rotterdam Institute of Private Law
Accepted Paper Series*

Is de rekenrente wel halal?

*S.D. Lindenbergh**

*Published in
Is de rekenrente wel halal? AV&S 2009, p. 111.*

* Dit redactioneel is geïnspireerd door mijn voordracht 'Kleur bekennen bij schadevaststelling?' ter gelegenheid van het 10-jarig bestaan van Maarten Tromp Advocaten.

Een vader komt met zijn zoon uit de bioscoop. Druk napratend over de film naderen zij een weg. Vader probeert zijn zoon nog tegen te houden, tevergeefs: de zoon wordt bij het oversteken door een voorbijrazende auto geschept. In het ziekenhuis aangekomen, treft de dienstdoende chirurg hem met zijn verwondingen op de operatietafel aan, en zegt: 'Dit kan ik niet, dit is mijn zoon.'

Wie is de chirurg? Minstens vijf van de tien juristen aan wie ik dit raadsel voorleg komen met ingewikkelde familierechtelijke constructies: adoptie, homohuwelijk, stiefouderadoptie, etcetera. Dat ook moeders chirurg kunnen zijn, blijkt niet voor iedereen vanzelfsprekend. Het is nu eenmaal lastig om buiten een traditioneel kader te denken. Wie probeert essentialia van een andere cultuur te verkennen wordt al evenzeer gehinderd door oogkleppen: waarom dragen Belgen op maandag pleisters op hun wangen?¹

Niettemin zijn multiculturele aspecten in het recht 'hot'. De NJV vergaderde er vorig jaar over, evenals de Vereniging met de Lange Naam.² Het aansprakelijkheidsrecht kwam daarbij nauwelijks aan bod. Nu is bijvoorbeeld links rijden in Nederland evident onrechtmatig, ook wanneer een Engelsman dat doet, maar heeft ons letselschaderecht voldoende oog voor (verschil in) culturele achtergronden? Vanuit historisch perspectief stellig. Zo analyseerde Nijdam onlangs de vergoedingen voor schending van lichaam en eer in Friesland in de middeleeuwen.³ En in België schijnt de Indicatieve Tabel voor de vaststelling van schade bij letsel een belangrijke ontstaansreden te vinden in de verschillen tussen 'Noord en Zuid'. Maar daarbij gaat het natuurlijk om sterk traditioneel en lokaal gewortelde cultuurverschillen.

Moeilijker is de vraag of het Nederlandse letselschaderecht wel voldoende 'reken' met *andere* culturen. Het biedt daarvoor stellig goede vertrekpunten: volledige vergoeding van de concreet geleden schade, en 'the tortfeasor takes the victim as he finds him'. Maar het is de vraag of wij met deze algemene leuzen de culturele achtergrond van het slachtoffer voldoende recht doen. Veel van die achtergrond blijkt voor ons recht vaak nogal verborgen.

De grootste schadepost bij (ernstig) letsel ligt doorgaans in het verlies aan arbeidsvermogen. Nu is het geen geheim dat allochtone werknemers veel meer dan gemiddeld krachtens uitzendverhoudingen werken en in veelal minder goed betaalde banen. Ligt in hun (in financieel opzicht) bescheidener arbeidsverleden niet een element van verborgen discriminatie wanneer het op begroting van hun toekomstige schade aankomt? Wordt hun veel grotere economische kwetsbaarheid wel recht gedaan? En is de rekenrente bij kapitalisatie halal of haram?

Maar ook in andere opzichten kunnen culturele achtergronden een rol spelen. Wanneer een slachtoffer met letsel remigreert naar een land met een lager kostenniveau, drukt dat dan op de omvang van de vergoeding voor verlies aan arbeidsvermogen en voor

¹ Omdat zij zondags hebben geprobeerd met mes en vork te eten, aldus J.H. Nieuwenhuis, *RM Themis* 2008, p. 190.

² W. van der Burg, C.J.M. Schuijt en J.H. Nieuwenhuis, *Multiculturaliteit en recht*, Preadviezen NJV, Deventer 2008; Luc Huybrechts en Hein Wolswijk, 'Multiculturaliteit in het strafrecht', Preadviezen VVBRBN, Den Haag 2008.

³ Han Nijdam, *Lichaam, eer en recht in middeleeuws Friesland*, Verloren 2008.

huishoudelijke hulp?⁴ En moet de moslim die door een ongeval de rechte rechterhand verliest genoeg nemen met hetzelfde bedrag aan smartengeld als zijn Hollandse collega?⁵

Markante verschillen kunnen zich ook voordoen bij overlijden. Zijn de (hoge) kosten van Hindoe offerrituelen bij de lijkbezorging 'in overeenstemming met de omstandigheden van de overledene' (art. 6:108 lid 2 BW)?⁶ Mag het lichaam op kosten van de aansprakelijke naar het thuisland worden gebracht⁷, of mag familie uit het land van herkomst worden overgevlogen?⁸

En dan zijn er nog afwikkelingskwesties. Bekend is dat taalproblemen, communicatiestoornissen, een andere ziektebeleving en een andere klachtenpresentatie verzuimbegeleiding van allochtone medelanders ernstig bemoeilijken. En hebben wij wel oog voor mogelijk ander 'schikkingsgedrag'? En heeft de belangenbehartiger een bijzondere (na)zorg voor de besteding van het uitgekeerde bedrag bij een slachtoffer uit een gezin dat gewoon is alles onmiddellijk te delen?

Op veel vragen is het antwoord niet eenvoudig te geven, maar wat problematischer is: stellen wij wel de juiste vragen? De Hollandse huisarts die aan een zwaar hijgende astmatische Groninger vroeg: 'Bent u benauwd?', kreeg als antwoord: 'Woarveur dan?' Zelfs bij de vraagstelling speelt de eigen achtergrond al een rol.

Eigen vooringenomenheid en culturele diversiteit kan men het beste met een zekere lichtvoetigheid tegemoet treden. Van een niet nader te noemen bewindspersoon gaat het verhaal dat hij in een vorig leven als lid van een politieke partij tijdens een wijkbezoek een Turkse man ontmoette die voor zijn huis met een mattenklopper op een tapijt tekeer ging. Ad rem vroeg de politicus: 'Zo meneer, ... wil 'ie niet starten?'

⁴ Ja, aldus Rb. 's-Hertogenbosch 9 april 2008, LJN BC8647.

⁵ Nee, aldus Rb. Zwolle 28 augustus 1996, NJ 1997, 537.

⁶ Zie B. van Eijk, *TVP* 2001, p. 101 e.v.

⁷ Vgl. Rb. Amsterdam 22 december 1999, *VR* 2001, 29 (repatriëring Italiaan) en Hof Arnhem 15 maart 2001, *Nieuwsbrief Personenschade* mei 2001 (begrafenis in Marokko).

⁸ Vgl. Rb. Utrecht 30 januari 2008, *JA* 2008, 47 (vliegticket en maaltijden).